

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA I WYMAGANIA EDUKACYJNE

Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

na podstawie programu nauczania KOSS

I. Cele

1. Informuje ucznia o postępach i poziomie jego osiągnięć edukacyjnych.
2. Niesie pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju.
3. Motywuje i kształtuje ucznia do dalszej pracy.
4. Dostarcza rodzicom, opiekunom i nauczycielom informacji o postępach, trudnościach specjalnych uzdolnieniach ucznia.
5. Umożliwia nauczycielowi doskonalenie organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.

II. Ogólne zasady

1. Na początku roku szkolnego uczniowie i rodzice otrzymują informację o zakresie wymagań z wiedzy o społeczeństwie, oraz sposobie i zasadach oceniania.
2. Sprawdziany klasowe(prace klasowe) obejmujące dział nauczania, kartkówki - obejmujące wiadomości trzech ostatnich lekcji, odpowiedzi ustne, są obowiązkowe. Sprawdziany pisemne obejmujące wiadomości określonego działu programu nauczania zapowiadane są z tygodniowym wyprzedzeniem. Nieobecność nieusprawiedliwiona na sprawdzianie jest równoznaczna z oceną niedostateczną.
3. Ocena niedostateczna musi być poprawiona indywidualnie w terminie dwóch tygodni od terminu oddania prac klasowych. Poprawa dotyczy wyłącznie oceny niedostatecznej.
4. Uczeń powinien być przygotowany do odpowiedzi na każdą lekcję, przy czym obowiązujące są wiadomości z trzech lekcji ostatnich. Uczeń ma prawo jednokrotnie w semestrze zgłosić nieprzygotowanie się do lekcji.
5. Uczeń nie ponosi żadnych konsekwencji, jeżeli przed lekcją zgłosi nauczycielowi brak przygotowania, które nastąpiło z ważnych przyczyn, np. usprawiedliwiona nieobecność w szkole przez tydzień poprzedzający lekcję.
6. Krótkie sprawdziany(kartkówki) obejmujące wiadomości ostatnich trzech lekcji nie są zapowiadane i nie podlegają poprawie.
7. Aktywność na lekcji nagradzana jest „plusami”. Za 3 zgromadzone „plusy” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą. Przez aktywność na lekcji rozumiane jest: zgłaszanie się i udzielanie poprawnych odpowiedzi, rozwiązywanie postawionych problemów, aktywna praca w zespołach i pomoc innym. Uczeń nie wykazujący żadnej aktywności, oderwany myślami i zajęty innymi nie mieszczącymi się w procesie lekcyjnym zadaniami, otrzymuje „minus”. Za 3 zgromadzone „minusy” uczeń może otrzymać ocenę niedostateczną.
8. Uczeń zwolniony z lekcji, lub nieobecny na lekcji powinien na najbliższe zajęcia uzupełnić wiadomości, pracę domową lub inne zadania zlecone przez nauczyciela uczniom w trakcie jego nieobecności.
9. Nauczyciel oddaje prace klasowe uczniów w ciągu dwóch tygodni, kartkówki w ciągu jednego tygodnia.

III. Sposoby, formy oceniania:

1. Odpowiedzi ustne, sposób wypowiedzi jej dostosowanie do celu i kontekstu
2. Prace klasowe, sprawdziany pisemne z całego działu programu nauczania
3. Krótkie formy pisemne - kartkówki - sprawdziany z zakresu wiadomości bieżących /ostatnie trzy lekcje/
4. Prace domowe, , udział w projektach edukacyjnych,

5. Aktywność podczas lekcji, praca zespołowa.
6. Udział w konkursach o tematyce zbieżnej z przedmiotem
7. Prezentacja w formie wypowiedzi ustnej - bieżących wydarzeń politycznych, społecznych i gospodarczych.

IV. Sposoby oraz częstotliwość sprawdzania osiągnięć uczniów.

1. Odpowiedzi bieżące – na każdej lekcji z ostatnich trzech zajęć
2. Prezentacja wydarzeń ze z Polski i ze świata(artykuł z prasy)- na każdej lekcji
3. Test czyli sprawdzian z działu programu–2 lub 3 w semestrze
4. Kartkówki z bieżącego materiału – minimum 2 w semestrze
5. Zadania domowe – min. 1 w semestrze
6. Konkursy przedmiotowe- zainteresowani uczniowie

V. Skala ocen

Zgodnie z WSO stosuje się skalę ocen od 1 do 6. W celu dokładniejszego pokazania, jakości pracy ucznia dopuszcza się przy ocenach bieżących znaki: plus (+) i minus (-).

VI. Kryteria oceniania:

1. Ocenianie prac pisemnych (w zależności od zdobytej liczby punktów):

- w przypadku sprawdzianów obejmujących większe partie materiału:

celujący	(6)- 98- 100%
bardzo dobry	(5) – 91 – 97%
dobry	(4) – 76 – 90 %
dostateczny	(3) – 51 – 75 %
dopuszczający	(2) – 31 – 50 %
niedostateczny	(1) – poniżej 30 %

2. Ocenianie kartkówek lub innych prac (projektów):

mogą być stosowane zasady takie jak w przypadku prac klasowych lub inne kryteria w zależności od stopnia trudności pracy i innych czynników, w tym przypadku nauczyciel każdorazowo informuje uczniów o sposobie i kryteriach ocen.

3. Przy wystawianiu oceny semestralnej lub rocznej bierze się pod uwagę jej wartość(oceny wystawiane kolorem czerwonym ze sprawdzianu mają większą wartość):

a) odpowiedzi ustne, aktywność, zadania domowe, grupowe, prezentacje, kartkówki-(kolor czarny, niebieski, zielony)

b) oceny ze sprawdzianów i testów z działu programowego oraz z konkursów przedmiotowych (kolor czerwony) .

c) przy wystawianiu oceny końcowo rocznej nauczyciel może wziąć dodatkowo pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, zaangażowanie i aktywność lekcyjną i pozalekcyjną.

4. Uczeń może ubiegać się o wyższą niż przewidywana ocena semestralna

lub roczna. Uczeń składa wniosek do nauczyciela z uzasadnieniem. Nauczyciel przygotowuje sprawdzian pisemny (czas trwania sprawdzianu: 45 minut), który zawiera umiejętności i wiadomości na wskazaną przez ucznia ocenę. Uczeń, aby uzyskać wyższą ocenę musi z punktowanego sprawdzianu uzyskać minimum 90% punktów).

5. Uczeń lub jego rodzice mogą zgłosić do dyrektora zastrzeżenia jeśli uznają, że ocena została wystawiona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalenia oceny w ciągu 2 dni od zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych. W takim przypadku uczeń może pisać egzamin sprawdzający zgodnie z zapisami w statucie Zespołu

VII. Informowanie o ocenach.

1. Osiągnięcia uczniów odnotowuje się w dzienniku lekcyjnym danej klasy oraz zeszytacie przedmiotowym ucznia.
2. Wszystkie oceny są jawne i wystawiane według ustalonych kryteriów Uczeń ma prawo zapoznać się z uzasadnieniem ustalonej oceny.
3. Sprawdziany poprawione przez nauczyciela rozdawane są uczniom w celu zapoznania ich przez niego z wynikami i postępami. Wszystkie prace uczniów przechowywane są w szkole przez cały rok. Przez ten czas, oryginały prac mogą być udostępniane na prośbę: ucznia, rodziców lub opiekunów, władz oświatowych, wyłącznie na terenie szkoły.
4. O przewidywanej ocenie śródrocznej lub rocznej uczeń i jego rodzice informowani są pisemnie na dwa tygodnie przed posiedzeniem klasyfikacyjnej rady pedagogicznej.

Kryteria wymagań na poszczególne oceny:

Ocenę niedostateczną (1) może otrzymać uczeń, który:

- a. nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania,
- b. nie potrafi, nawet przy znacznej pomocy nauczyciela, korzystać z prostych środków dydaktycznych,
- c. nie potrafi formułować nawet bardzo prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych ponieważ nie zna i nie rozumie podstawowej terminologii stosowanej na lekcjach,
- d. nie prowadzi zeszytu.

Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, który:

- a. ma braki w wiadomościach, nie opanował także wszystkich umiejętności przewidzianych w programie, ale nie uniemożliwia mu to dalszego poznawania treści programowych w następnych etapach edukacji,
- b. zna podstawowe pojęcia i terminy związane z człowiekiem jako istotą społeczną oraz życiem demokratycznym,
- c. rozróżnia potrzeby człowieka, zna podstawowe cechy grupy społecznej, czynniki narodotwórcze,
- d. zna mniejszości narodowe zamieszkujące Polskę,
- e. zna podstawy demokracji i rozróżnia systemy władzy we współczesnych państwach, zadania i polecenia, które uczeń wykonuje, często przy znacznej pomocy nauczyciela, mają niewielki stopień trudności,
- f. zeszyt prowadzi niesystematycznie, nie wykonał wszystkich prac lekcyjnych i domowych.

Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, który:

- a. opanował minimum wiadomości określonych programem nauczania,
- b. zna podstawowe pojęcia i terminy związane z człowiekiem jako istotą społeczną oraz życiem demokratycznym,
- c. zna podstawowe potrzeby ludzkie,
- d. zna klasyfikację grup społecznych i zna zasady podejmowania decyzji w grupie,
- e. zna najważniejsze czynniki narodotwórcze i mniejszości narodowe zamieszkujące w Polsce,
- f. zna fundamentalne zasady demokracji,
- g. potrafi formułować schematyczne wypowiedzi ustne i pisemne,
- h. umie posługiwać się, często pod kierunkiem nauczyciela prostymi środkami dydaktycznymi wykorzystanymi na lekcji.

Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, który:

- a. nie opanował całego materiału określonego programem nauczania, ale nie utrudnia mu to głębszego i pełniejszego poznania wiedzy podstawowej,
- b. potrafi sklasyfikować potrzeby człowieka,
- c. rozumie klasyfikację grup społecznych i zna wady i zalety podejmowania decyzji w sprawach grupy,
- d. potrafi scharakteryzować więzi społeczne jakie zachodzą między jednostką a grupą,
- e. rozumie znaczenie tożsamości narodowej i zna prawa mniejszości narodowych w Polsce,
- f. rozumie podstawowe zasady demokracji,
- g. potrafi wskazać modele państw we współczesnym świecie (np. królestwo - republika) i wskazać ich najważniejsze cechy,
- h. zna podstawowe kategorie praw człowieka i instytucje powołane do ich ochrony,
- i. rozumie genezę, przebieg i skutki wielu zjawisk zachodzących we współczesnej Polsce i świecie,
- j. zna nazwiska najważniejszych osób ze sceny politycznej kraju,
- k. zna państwa i stolice europejskie,
- l. poprawnie posługuje się prostymi źródłami informacji,
- m. wykonuje samodzielnie typowe zadania polegające na ocenianiu, selekcjonowaniu, wartościowaniu, uzasadnianiu, umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne.

Ocenę bardzo dobrą (5) może otrzymać uczeń, który:

- a. opanował w pełnym stopniu wiadomości i umiejętności przewidziane programem nauczania,
- b. sprawnie, samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy,
- c. rozumie i poprawnie stosuje poznaną terminologię dotyczącą człowieka jako istoty społecznej oraz życia demokratycznego,
- d. potrafi przedstawić czynniki wpływające na potrzeby człowieka,
- e. rozumie zasady klasyfikacji grup społecznych oraz wady i zalety podejmowania decyzji w sprawach grupy,
- f. potrafi zinterpretować wybrane role społeczne,
- g. potrafi scharakteryzować przejawy tożsamości narodowej,
- h. potrafi wskazać prawa mniejszości narodowych,
- i. potrafi przedstawić wady i zalety demokracji oraz wie czym różnią się jej podstawowe formy,
- j. samodzielnie formułuje wypowiedzi ustne i pisemne na określony temat, wykorzystując wiedzę zdobytą w szkole i poza nią,
- k. umie współpracować w grupie,
- l. aktywnie uczestniczy w lekcjach.

Ocenę celującą (6) może otrzymać uczeń, który:

- a. wyróżnia się szeroką, samodzielnie zdobytą wiedzą, wybiegającą poza program nauczania wos,
- b. posiadał umiejętność samodzielnego korzystania z różnych źródeł informacji,
- c. samodzielnie formułuje wypowiedzi ustne i pisemne na określony temat, które są
- d. wzorowe pod względem merytorycznym, jak i językowym,
- e. nie boi się wypowiadać własnych, nawet kontrowersyjnych opinii i sądów, które
- f. potrafi prawidłowo, przekonująco uzasadnić,
- g. doskonale zna szeroką terminologię przedmiotową, swobodnie się nią posługuje,
- h. wykazuje doskonałą orientację w aktualnej sytuacji politycznej, gospodarczej
- i. i społecznej Polski oraz w sytuacji międzynarodowej.

KLASA III

Ocenę niedostateczną (1) może otrzymać uczeń, który:

- a. nie opanował wiadomości i umiejętności przewidzianych programem nauczania,
- b. nie potrafi, nawet przy znacznej pomocy nauczyciela, korzystać z prostych środków
- c. dydaktycznych,
- d. nie potrafi formułować nawet bardzo prostych wypowiedzi ustnych i pisemnych ponieważ nie zna i nie rozumie podstawowej terminologii stosowanej na lekcjach,
- e. nie prowadzi zeszytu.

Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, który:

- a. ma braki w wiadomościach, nie opanował także wszystkich umiejętności przewidzianych w programie, ale nie uniemożliwia mu to dalszego poznawania treści programowych w następnych etapach edukacji,
- b. zna fundamentalne zasady demokracji zawarte w Konstytucji RP,
- c. zna podstawowe pojęcia i terminy dotyczące struktury władzy w Polsce np. prezydent, premier, minister),
- d. zna sąsiadów Polski,
- e. zna podstawowe symbole Unii Europejskiej,
- f. zna instytucje czuwające nad bezpieczeństwem międzynarodowym,
- g. zna najważniejsze problemy współczesnego świata,
- h. zna podstawowe pojęcia z zakresu ekonomii, zadania i polecenia, które uczeń wykonuje, często przy znacznej pomocy nauczyciela, mają niewielki stopień trudności,
- i. zeszyt ćwiczeń prowadzi niesystematycznie, nie wykonał wszystkich prac lekcyjnych i domowych.

Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, który:

- a. opanował minimum wiadomości określonych programem nauczania,
- b. zna fundamentalne zasady demokracji zawarte w Konstytucji RP,
- c. zna zasady wyboru najważniejszych organów władzy w Polsce,
- d. potrafi wskazać wszystkich polskich sąsiadów,
- e. zna symbole UE i jej główne organy,
- f. zna organizacje międzynarodowe do których należy Polska (NATO, ONZ),
- g. zna podstawowe pojęcia z zakresu ekonomii,
- h. zna zasady funkcjonowania gospodarstwa domowego,
- i. zna zasady funkcjonowania rynku pracy,
- j. potrafi wskazać najważniejsze problemy współczesnego świata ekonomiczne, ekologiczne i społeczne,
- k. potrafi formułować schematyczne wypowiedzi ustne i pisemne,
- l. umie posługiwać się, często pod kierunkiem nauczyciela prostymi środkami dydaktycznymi wykorzystanymi na lekcji.

Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, który:

- a. nie opanował całego materiału określonego programem nauczania, ale nie utrudnia mu to głębszego i pełniejszego poznania wiedzy podstawowej,
- b. umie scharakteryzować główne treści konstytucji,
- c. rozumie zasady wyboru i potrafi wskazać najważniejsze kompetencje organów
- d. władzy RP,
- e. potrafi wskazać najważniejsze cele polskiej polityki zagranicznej,
- f. potrafi omówić działalność głównych organów UE,
- g. zna organizacje międzynarodowe i regionalne do których należy Polska,
- h. zna nazwiska najważniejszych osób ze sceny politycznej kraju,
- i. rozumie pojęcia z zakresu ekonomii i gospodarowania,
- j. rozumie zasady funkcjonowania gospodarstwa domowego,
- k. rozumie zasady funkcjonowania rynku pracy,
- l. rozumie genezę, przebieg i skutki wielu zjawisk zachodzących we współczesnej
- m. Polsce i świecie,
- n. zna państwa i stolice europejskie,
- o. poprawnie posługuje się prostymi źródłami informacji,
- p. wykonuje samodzielnie typowe zadania polegające na ocenianiu, selekcyonowaniu, wartościowaniu, uzasadnianiu,
- q. umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne.

Ocenę bardzo dobrą (5) może otrzymać uczeń, który:

- a. opanował w pełnym stopniu wiadomości i umiejętności przewidziane programem nauczania,
- b. potrafi scharakteryzować główne treści konstytucji: zasady ustrojowe, system organów państwowych,
- c. rozumie zasady wyboru i zna kompetencje organów władzy RP,
- d. potrafi przeanalizować korzyści i obawy wynikające z przynależności Polski do różnych instytucji międzynarodowych (UE, ONZ, NATO i regionalnych),
- e. rozumie i poprawnie stosuje poznaną terminologię z zakresu ekonomii,
- f. rozumie zasady działania głównych instytucji ekonomicznych,
- g. potrafi opracować budżet gospodarstwa domowego,
- h. rozumie zasady funkcjonowania rynku pracy i zależność między przedsiębiorczością jednostki a gospodarowaniem,
- i. potrafi opracować prosty schemat biznes-planu,
- j. potrafi wyjaśnić, jakie korzyści i zagrożenia może nieść za sobą rozwój postępu technicznego, rozwój ekonomiczny, globalizacja,
- k. zna nazwiska najważniejszych osób ze sceny politycznej i ekonomicznej kraju
- l. sprawnie, samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy,
- m. rozumie i poprawnie stosuje poznaną terminologię,
- n. samodzielnie formułuje wypowiedzi ustne i pisemne na określony temat, wykorzystując wiedzę zdobytą w szkole i poza nią,
- o. umie współpracować w grupie,
- p. aktywnie uczestniczy w lekcjach.

Ocenę celującą (6) może otrzymać uczeń, który:

- a. wyróżnia się szeroką, samodzielnie zdobytą wiedzą, wybiegającą poza program nauczania wos,
- b. posiadał umiejętność samodzielnego korzystania z różnych źródeł informacji,
- c. samodzielnie formułuje wypowiedzi ustne i pisemne na określony temat, które są
- d. wzorowe pod względem merytorycznym, jak i językowym,
- e. nie boi się wypowiadać własnych, nawet kontrowersyjnych opinii i sądów, które potrafi prawidłowo, przekonująco uzasadnić,

- f. doskonale zna szeroką terminologię przedmiotową, swobodnie się nią posługuje,
- g. wykazuje doskonałą orientację w aktualnej sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej Polski oraz w sytuacji międzynarodowej.

SZCZEGÓLNE WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY

W KLASIE III GIMNAZJUM

Temat lekcji	Treści	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
1. Organizacja pracy na lekcjach wiedzy o społeczeństwie w klasie drugiej gimnazjum.	<p>Zapoznanie z podstawą programową nauczania Wos w klasie III gimnazjum, z treściami nauczania i oczekiwanymi osiągnięciami uczniów. Przedstawienie procedur osiągania szczegółowych celów edukacyjnych (metody stosowane na lekcjach) i zasad oceniania.</p> <p>Zapoznanie z celami i formą realizacji projektów uczniowskich.</p>					
Dział I – Ustrój demokratyczny w Polsce						
2. Rola Konstytucji w państwie	<ul style="list-style-type: none"> -pojęcie konstytucji i jej funkcje, -rola konstytucji w demokratycznym państwie, -tryb uchwalania konstytucji, -prawa i obowiązki obywateli 	<ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnia pojęcie konstytucji, -rozumie potrzebę istnienia konstytucji w demokratycznym państwie, 	<ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnia, co to znaczy, że konstytucja jest najwyższym aktem prawnym w państwie, -rozumie pojęcie preambuły i konkordatu, 	<ul style="list-style-type: none"> -zna funkcje konstytucji, -omawia, korzystając z Konstytucji RP, podstawowe prawa i wolności w niej zapisane, -rozumie czym jest skarga konstytucyjna i Trybunał 	<ul style="list-style-type: none"> -zna daty uchwalenia i nazwy dawnych polskich konstytucji, -omawia tryb uchwalania konstytucji, -potrafi zinterpretować treść preambuły, 	<ul style="list-style-type: none"> -wymienia rozdziały Konstytucji RP, -wyjaśnia pojęcie konstytucjonalizmu,

	zawarte w konstytucji,			Konstytucyjny		
3. Zasady ustroju Polski	<ul style="list-style-type: none"> - najważniejsze zasady ustroju RP, -trójpodział władzy w Polsce, -rządy prawa, -pojęcie pluralizmu politycznego 	<ul style="list-style-type: none"> -wymienia najważniejsze zasady ustroju Polski(suverenność narodu, podział władzy, rządy prawa, pluralizm), -wie, czym jest parlament, ustawa, Prezes Rady Ministrów, 	<ul style="list-style-type: none"> -omawia podstawowy trójpodział władzy w państwie polskim, -wie, czym są rządy prawa, -wyjaśnia w czym przejawia się pluralizm polityczny, -wyjaśnia, jak przeprowadzane są w Polsce wybory prezydenckie i parlamentarne, 	<ul style="list-style-type: none"> -potrafi scharakteryzować podstawowe zasady ustroju RP, -omawia na czym polega zasada suwerenności narodu, -wyjaśnia zasadę niezawisłości sędziów, -zna zasady demokratycznych wyborów, 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje poszczególne elementy trójpodziału władzy w Polsce, -na podstawie treści Konstytucji RP potrafi zanalizować zasady ustroju RP, 	<ul style="list-style-type: none"> -omawia funkcje i znaczenie trzech podstawowych organów władzy w państwie demokratycznym,
4. Rządy prawa, czyli do czego potrzebne jest prawo.	<ul style="list-style-type: none"> -rodzaje norm, -zasady obowiązujące przy tworzeniu i egzekwowaniu prawa, -prawa i wolności, które gwarantuje konstytucja 	<ul style="list-style-type: none"> -potrafi wymienić rodzaje norm, -wie, czym jest norma prawna i czym się różni od innego rodzaju norm, -rozdzieli trzy kategorie praw zawartych w konstytucji, 	<ul style="list-style-type: none"> -rozumie pojęcie prawa, -wymienia prawa i wolności zapisane w konstytucji, -potrafi odszukać w konstytucji artykuły dotyczące konkretnych praw, 	<ul style="list-style-type: none"> -zna cele stosowania norm prawnych, - charakteryzuje zasadę rządów prawa, -podaje przykład władzy uprawnionej i nieuprawnionej, 	<ul style="list-style-type: none"> -omawia funkcje prawa, -wymienia cechy dobrego prawa, -omawia hierarchię aktów prawnych, 	<ul style="list-style-type: none"> -wymienia najważniejsze zasady współczesnego prawa, -zna dokumenty prawne obowiązujące w szkole, -wyjaśnia pojęcie ustawy i rozporządzenia,
5. Na politycznej scenie, czyli o polskich partiach i politykach. Metoda projektu.	<ul style="list-style-type: none"> -geneza i pojęcie partii politycznych -podział i program partii politycznych -największe 	<ul style="list-style-type: none"> -wyjaśnia pojęcie partii politycznej, -zna podstawowy podział partii politycznych(lewicowe, prawicowe, centrowe), -wymienia 	<ul style="list-style-type: none"> -zna cele działalności partii politycznych, -wymienia rodzaje systemów partyjnych, wskazuje między nimi różnice i podaje przykłady państw, gdzie te systemy 	<ul style="list-style-type: none"> -omawia program partii prawicowych, lewicowych i centrowych, -wyszukuje w środkach masowego przekazu 	<ul style="list-style-type: none"> -rozumie pojęcia: konserwatyści, liberałowie, socjaliści, chadecy, -wyjaśnia pojęcie „partiokracji” , populizmu 	<ul style="list-style-type: none"> -podaje przykłady sytuacji, w których młodzi ludzie mogą przeciwdziałać korupcji,

partie polityczne w Polsce, -metody działania partii politycznych , -patologie życia publicznego w Polsce,	nazwy największych partii politycznych w Polsce, -wie, czym jest korupcja i jakie są jej formy,	funkcjonują, -charakteryzuje metody działania partii politycznych, -podaje nazwy partii politycznych obecnych w Sejmie,	i analizuje przykłady patologii życia publicznego w Polsce, -wskazuje partie, które tworzą koalicję rządzącą oraz te, które pozostają w opozycji,	i „mediokracji”, -przedstawia przyczyny i skutki korupcji,	
---	---	---	--	--	--

6. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z działu: „Ustrój demokratyczny w Polsce”

7. Sprawdzian wiadomości.

Dział II – „Parlament, prezydent, rząd i sądy”

8. Zasady działania i rola Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej	-zasady wyboru i działania polskiego parlamentu, -skład i organy parlamentu, -cechy wyborów, -ordynacja proporcjonalna i większośćowa, -zadania parlamentu, -tryb powstawania ustawy sejmowej,	-podaje cechy demokratycznych wyborów, -wie kto kieruje obradami parlamentu, -rozumie pojęcie ustawy sejmowej i immunitetu, -podaje liczbę posłów i senatorów,	-zna tryb powoływania polskiego parlamentu, -wymienia zadania parlamentu, -wie, czym jest ordynacja wyborcza, kluby i koła parlamentarne, -zna tryb powstawania ustawy, -wyjaśnia pojęcie kadencji i interpelacji,	-rozumie pojęcie proggu wyborczego, -podaje przykłady działania komisji parlamentarnych, -wyjaśnia pojęcie inicjatywy ustawodawczej, kworum i wotum nieufności, -wie kiedy stosowane jest weto prezydenckie,	-charakteryzuje zasadę proporcjonalności i większościowości, -potrafi sporządzić krótką notatkę prasową n/t wybranego fragmentu obrad parlamentarnych,	-potrafi przygotować i zaprezentować krótkie wystąpienie sejmowe w wybranej sprawie, -wymienia prawa i obowiązki posłów i senatorów,
9. Prezydent i rząd, czyli władza wykonawcza w Polsce.	- uprawnienia prezydenta, -zadania i funkcjonowanie rządu, -cechy systemu parlamentarnego	-wymienia organy władzy wykonawczej w Polsce, -zna okres kadencji prezydenta i parlamentu, -rozumie pojęcie	-wymienia kompetencje prezydenta, -wie w jaki sposób wybierany jest prezydent, -wymienia	-zna zasady przeprowadzania wyborów prezydenckich i parlamentarnych, -w wybranych przykładach	-wymienia lata kadencji i nazwiska wszystkich polskich prezydentów, -potrafi przygotować	-na podstawie informacji w środkach masowego przekazu potrafi odnaleźć informacje

	<p>nego i prezydenckiego,</p> <p>-funkcjonowanie administracji publicznej,</p>	<p>prezesa Rady Ministrów i administracji publicznej,</p> <p>-podaje nazwisko aktualnie urzędującego Premiera i Prezydenta,</p>	<p>zadania rządu,</p> <p>-wymienia trzy systemy sprawowania władzy(system parlamentarny, prezydencki, mieszany),</p> <p>-wymienia rodzaje administracji publicznej(rządowa i samorządowa) i podaje przykłady ich ogólnych działań,</p>	<p>potrafi dopasować sprawy do kompetencji poszczególnych ministrów,</p> <p>-omawia tryb powoływania i odwoływania rządu,</p> <p>-charakteryzuje trzy systemy sprawowania władzy,</p> <p>-przedstawia zadania administracji publicznej w Polsce,</p> <p>-zna nazwiska kilku ministrów,</p>	<p>akt urzędowy dotyczący jednego z uprawnień prezydenta,</p> <p>-wymienia skład Rady Ministrów,</p> <p>-rozumie pojęcie służby cywilnej,</p> <p>-omawia różnice między pojęciami „organ” i „urząd”,</p> <p>-potrafi napisać skargę na decyzje administracji publicznej,</p> <p>-omawia co powinna zawierać decyzja administracji publicznej,</p>	<p>o działaniach prezydenta</p> <p>w ostatnich dniach lub tygodniach i wskazuje z jakimi uprawnieniami są one związane,</p> <p>-wie jakimi zasadami powinien kierować się urzędnik państwowy,</p>
<p>10. Czym zajmują się sądy, a czym trybunały?</p> <p>Metoda projektu.</p>	<p>-struktura sądów powszechnych w Polsce,</p> <p>-zasady i sposób działania sądów,</p> <p>-organy kontrolujące działania władz państwowych</p> <p>-rodzaje prawa,</p>	<p>-wymienia podstawowy podział sądów powszechnych(rejonowe, okręgowe, apelacyjne),</p> <p>-wyjaśnia dlaczego sędziowie powinni być apolityczni, niezawisli i nieusuwalni,</p> <p>-wymienia rodzaje prawa(karne, cywilne, administracyjne, pracy),</p>	<p>-omawia zadania sądów powszechnych,</p> <p>-rozumie pojęcia: apelacja, kasacja, wokanda, prokurator, kodeks, adwokat, ławnik,</p> <p>-wymienia organy kontrolujące legalność postępowania władz,</p> <p>-podaje przykłady spraw, którymi zajmują się sądy,</p>	<p>-wymienia zadania prokuratora,</p> <p>-wie czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu,</p> <p>-rozumie pojęcie praworządności,</p> <p>-wyjaśnia zasadę niezawisłości i dwuinstancyjności sądów powszechnych</p>	<p>-charakteryzuje poszczególne rodzaje prawa w Polsce,</p> <p>-wyjaśnia rolę sędziego w procesie,</p> <p>-charakteryzuje zadania NSA, NIK, Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw</p>	<p>-podaje podstawowe informacje o zasięgu działania najbliższego sądu rejonowego(ile spraw rocznie rozpatruje, jakie są w nim wydziały),</p> <p>-zna prawa i obowiązki nieletniego,</p> <p>-potrafi wyjaśnić różnice pomiędzy</p>

				h, -wie jakie kolory obwódki mają na togach sędziowie, adwokaci i prokuratorzy,	Dziecka, -przedstawia wygląd sali sądowej, -zna tryb powoływania organów sprawiedliwości w Polsce,	pojęciami: wykroczenie, przestępstwo, zbrodnia,
--	--	--	--	---	---	---

11. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z działu: „Parlament, prezydent, rząd i sądy”

12. Sprawdzian wiadomości.

Dział III – Polska w świecie, Polska w Europie

13. Relacje Polski z innymi państwami.	-główne kierunki polityki zagranicznej -relacje Polski z sąsiadami, -zadania ambasad i konsulatów,	-wie, czym się zajmują konsulowie i ambasadorzy, -wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską,	-wie kto w Polsce prowadzi politykę zagraniczną, -przedstawia relacje Polski z sąsiadami,	-wymienia główne kierunki polskiej polityki zagranicznej(stosunki z państwami UE i USA, relacje z sąsiadami), -wyjaśnia czym jest służba konsularna i dyplomatyczna, -potrafi ocenić miejsce Polski we współczesnym świecie i Europie,	-charakteryzuje politykę zagraniczną Polski, -wymienia nazwy najważniejszych międzynarodowych organizacji politycznych i gospodarczych do których należy Polska, -na podstawie samodzielnie zebranych informacji potrafi przedstawić relacje Polski z wybranym państwem,	-potrafi scharakteryzować pozycję Polski na arenie międzynarodowej na przestrzeni dziejów,
14. NATO, czyli nasi sojusznicy.	-geneza powstania NATO i jej	-wyjaśnia czym jest NATO i jakie są jej główne	-wymienia sposoby działania NATO,	-charakteryzuje politykę obronną	-omawia członkostwo Polski w	-wymienia wszystkich członków

	<p>główne cele,</p> <p>-znaczenie członkostwa Polski w strukturach NATO,</p> <p>-Polacy w misjach pokojowych,</p>	<p>cele działalności,</p> <p>-zna datę wejścia Polski do NATO,</p>	<p>-zna datę powstania NATO</p> <p>i miejsce siedziby organizacji,</p>	<p>Polski,</p> <p>-wymienia operację militarną i misję pokojową, w których Polska wzięła lub bierze udział,</p>	<p>NATO,</p> <p>-uzasadnia na przykładach znaczenie i potrzebę współpracy Polski z innymi krajami,</p> <p>-przedstawia władze NATO,</p>	<p>NATO,</p>
<p>15. Integracja europejska.</p>	<p>-geneza powstania Unii Europejskiej ,</p> <p>-cele działalności UE,</p> <p>-znaczenie czterech traktatów (rzymskiego, z Maastricht, z Nicei i lizbońskiego),</p> <p>-członkowie UE,</p> <p>-główne instytucje UE,</p> <p>-budżet UE,</p> <p>-regiony i podregiony</p>	<p>-wymienia najważniejsze traktaty kształtujące przyszłą UE,</p> <p>-zna nazwy najważniejszych instytucji UE(Rada Europejska, Rada UE, Parlament Europejski, Komisja Europejska),</p> <p>-zna datę powstania UE,</p>	<p>-przedstawia główne cele integracji europejskiej,</p> <p>-wyjaśnia pojęcie euroregionu i podaje przykłady euroregionów położonych wzdłuż polskich granic,</p> <p>-wie, czym jest strefa Schengen,</p>	<p>-wskazuje i opisuje najważniejsze etapy integracji europejskiej(t raktaty rzymskie, z Maastricht, Nicei, Lizbony),</p> <p>-charakteryzuj e zadania najważniejszy ch instytucji UE,</p> <p>-wskazuje na mapie członków UE,</p>	<p>-wyjaśnia jak w UE realizowane są zasady pomocniczoś ci i solidarności,</p> <p>-wyjaśnia skąd pochodzą środki finansowe w budżecie unijnym i na co są przeznaczan e,</p> <p>-odwołując się do konkretnych przykładów potrafi zaprezentow ać i uzasadnić swoją opinię n/t dalszej integracji i rozszerzania UE,</p>	<p>-na podstawie informacji w środkach masowego przekazu potrafi scharakteryz ować miejsce Polski w strukturach UE i uzasadnia swą opinię n/t dalszej integracji,</p> <p>-omawia politykę rolną i regionalną UE,</p>
<p>16. Polska w UE. Metoda projektu.</p>	<p>-jak, kiedy i na jakich warunkach Polska weszła do UE,</p> <p>-bilans wejścia Polski do</p>	<p>-zna datę wejścia Polski do UE,</p> <p>-podaje kilka przykładów korzyści z wejścia Polski do UE,</p>	<p>-omawia prawa i obowiązki wynikające z posiadania obywatelstwa UE,</p>	<p>-charakteryzuj e etapy wejścia Polskie w struktury UE,</p> <p>-omawia</p>	<p>- odwołując się do przykładów z własnego otoczenia i całego kraju formułuje i uzasadnia własne zdanie n/t</p>	<p>-potrafi wyszukać informacje n/t korzystania ze środków unijnych przez polskich obywateli,</p>

	UE,			najważniejsze postanowienia a traktatu akcesyjnego,	korzyści jakie niesie ze sobą członkostwo w UE, -wymienia programy finansowe UE realizowane w Polsce,	przedsiębiorstwa i instytucje, z uwzględnieniem swojej gminy i regionu,
--	-----	--	--	---	--	--

17. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z działu: - „Polska w świecie, Polska w Europie”

18. Sprawdzian wiadomości.

Dział IV – „Jeden świat, wiele problemów”

19. Narody Zjednoczone	-geneza powstania ONZ, -władze i cele działalności, -przykłady działań ONZ i jej znaczenie we współczesnym świecie,	-zna pełną nazwę, datę powstania i siedzibę ONZ, -wie kim są imigranci i uchodźcy,	-wymienia podstawowe cele działalności ONZ, -zna metody działania ONZ i podaje ich przykłady,	-charakteryzuje kompetencje najważniejszych organów władzy ONZ (Zgromadzenie Ogólne, Sekretariat, Rada Bezpieczeństwa),	-wymienia najważniejsze agendy, programy i fundusze ONZ, -ocenia sytuację imigrantów i uchodźców we współczesnym świecie,	-wie w rozwiązywanie jakich problemów świata zaangażowana jest obecnie ONZ,
20. Problemy współczesnego świata	-pojęcie kraju biednego i ubożego, -różnice między krajami globalnego Południa i globalnej Północy, -przyczyny światowego ubóstwa, -sposoby przezwyciężania światowych podziałów, -przyczyny światowych konfliktów, -źródła	-wie co to znaczy, że kraj jest bogaty lub biedny, -wyjaśnia pojęcie globalnej Północy i globalnego Południa, -rozumie pojęcie pomocy humanitarnej, -wie, czym zajmuje się Polska Akcja Humanitarna i Caritas, -zna przyczyny światowych konfliktów, -wyjaśnia co to	-zna przyczyny ubóstwa, -podaje przykłady pomocy humanitarnej i uzasadnia potrzebę jej stosowania, -podaje nazwy największych organizacji pozarządowych zajmujących się pomocą humanitarną, -wskazuje najważniejsze sposoby walki z terroryzmem,	-potrafi porównać, odwołując się do przykładów, sytuację w krajach globalnego Południa i globalnej Północy, -określa w jaki sposób wspólnota międzynarodowa może pomagać krajom ubogim i gospodarczo zacofanym, -wskazuje na mapie miejsca najpoważniejs	-potrafi wyjaśnić na czym polega współzależność „bogatej Północy” i „biednego Południa” i podaje konkretny przykład, -w miarę swoich możliwości angażuje się w działania instytucji (także pozarządowych), które prowadzą pomoc humanitarną	-na podstawie dostępnych źródeł informacji potrafi scharakteryzować sytuację dzieci w krajach globalnego Południa, -potrafi zanalizować światowe zamachy terrorystyczne z ostatnich miesięcy,

	terroryzmu, - przeciwdziałanie konfliktom,	jest terroryzm,		zych konfliktów międzynarodowych, -uzasadnia działanie na rzecz pokoju i bezpieczeństwa jest podstawowym zadaniem wspólnoty międzynarodowej,	, -potrafi omówić przebieg wybranego konfliktu i zaproponuje własny sposób na jego rozwiązanie,	
21.Globalizacja, czyli nawzajem od siebie zależy. Metoda projektu.	-na czym polega zjawisko globalizacji, -negatywne i pozytywne skutki globalizacji, -jak zwykli ludzie mogą wpływać na losy świata, -w czym przejawiają się nasze powiązania ze światem,	-wyjaśnia pojęcie globalnej wioski, -wymienia sfery globalizacji(polityka, gospodarka, kultura i społeczeństwo, środowisko naturalne),	-charakteryzuje pojęcie globalizacji i podaje jej genezę, -wyjaśnia pojęcie kultury masowej i podaje jej przykłady,	-wyjaśnia odwołując się do przykładów, na czym polega globalizacja w sferze kultury, gospodarki i polityki, -ocenia skutki globalizacji,	-wyjaśnia jak nasze codzienne zachowania mogą wpływać na życie innych ludzi na świecie (np. oszczędzanie wody i energii, przemysłane zakupy) i podejmuje decyzje o zmianie wybranych nawyków,	-omawia problemy globalne i podaje przykłady ich rozwiązania,
22. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z działu: „Jeden świat, wiele problemów”						
23. Sprawdzian wiadomości.						
Dział V – „Człowiek w gospodarce rynkowej”						
24. Praca i przedsiębiorczość.	-pojęcie potrzeb ekonomicznych, -pojęcie ekonomii, -co to znaczy być przedsiębiorcą, -sposób zorganizowania	-rozumie, że codziennie uczestniczy w życiu ekonomicznym i podejmuje pewne decyzje ekonomiczne, -wyjaśnia pojęcie ekonomii, -rozumie konieczność	-przedstawia cechy i umiejętności człowieka przedsiębiorczego, -wymienia podstawowe zasady organizacji pracy(ustalenie celu, planowanie,	-charakteryzuje hierarchię ludzkich potrzeb na podstawie „piramidy Masłowa”, -wyjaśnia, na przykładach z życia własnej rodziny, miejscowości i całego	-potrafi zastosować w praktyce podstawowe zasady organizacji pracy(ustalenie celu, planowanie, podział zadań, harmonogram, ocena	-podaje nazwy programów unijnych wspierających rozwój przedsiębiorczości w regionie,

	nia dobrej pracy,	pracy,	podział zadań, harmonogram, ocena efektów),	kraju, w jaki sposób praca i przedsiębiorczość pomagają w zaspokajaniu potrzeb ekonomicznych,	efektów), -bierze udział w przedsięwzięciach społecznych, które pozwalają rozwinąć cechy człowieka przedsiębiorczego,	
25. Gospodarka rynkowa. Metoda projektu.	-pojęcie podmiotów gospodarczych i ich wzajemne funkcjonowanie, -czynniki wytwórcze i ich rodzaje, -skąd się biorą ceny towarów, -rynek i jego rodzaje, -cechy gospodarki wolnorynkowej, -prawo podaży i popytu,	-wymienia podmioty gospodarcze (państwo, przedsiębiorstwo, gospodarstwa domowe), -zna pojęcie czynników wytwórczych oraz podaje ich rodzaje (zasoby ludzkie, kapitałowe, naturalne), -podaje rodzaje rynków, -zna pojęcia podaży i popytu,	-charakteryzuje podmioty gospodarcze, -wyjaśnia skąd się biorą ceny towarów, -wie, czym jest rynek, -wyróżnia podstawowe systemy gospodarcze (tradycyjny, centralnie sterowany, gospodarka rynkowa), -wskazuje czynniki wpływające na podaż i popyt, -podaje przykłady racjonalnego i nieracjonalnego gospodarowania i stosuje zasady racjonalnego gospodarowania w odniesieniu do własnych zasobów (np. czasu, pieniędzy),	-wie, czym jest rzadkość dóbr, -podaje cechy gospodarki rynkowej, -omawia obieg dóbr, usług i płatności podmiotów gospodarczych, -omawia rodzaje rynków, -wyjaśnia działanie prawa podaży i popytu oraz ceny jako regulatora rynku,	-rozumie pojęcie kosztu alternatywnego, -omawia różnice między gospodarką centralnie sterowaną a wolnorynkową, -analizuje rynek wybranego produktu i usługi, -wyjaśnia na czym polega wolna konkurencja na rynku i dlaczego w praktyce często jest ona niedoskonała,	-potrafi zanalizować sytuację gospodarki wolnorynkowej po światowym kryzysie i wysuwa prognozy dotyczące jej pozycji w 2020 i 2050 roku,
26. Pieniądz	-funkcje i	-wie, czym jest	-omawia na	-wie, czym	-potrafi	-przedstawia

<p>i banki.</p>	<p>rodzaje pieniądza, -inflacja i jej skutki, - najważniejsze operacje bankowe, -zadania banku centralnego i banków komercyjnych, - porównywanie usług różnych banków,</p>	<p>pieniądz i wymienia jego rodzaje, -zna podstawowy podział banków(centralny i komercyjne), -wie w jakim celu służy giełda papierów wartościowych, -rozumie pojęcie inflacji i akcji,</p>	<p>przykładach funkcje i formy pieniądza w gospodarce rynkowej, -wyjaśnia, czym zajmują się banki komercyjne i bank centralny, -podaje skutki inflacji, -wymienia rodzaje kredytów, -wyjaśnia na czym polega oszczędzanie i inwestowanie,</p>	<p>zajmuje się giełda papierów wartościowych, -wyjaśnia czym jest roczna stopa inflacji, -rozumie czym są depozyty, rachunki a Vista, lokaty terminowe, kredyty, fundusze inwestycyjne, -wie co oznacza hossę i bessę,</p>	<p>znaleźć i porównać oferty różnych banków(konta, lokaty, kredyty, fundusze inwestycyjne), -analizuje kurs akcji na GPW, -wymienia korzyści jakie daje korzystanie z usług bankowych,</p>	<p>historię światowej i polskiej bankowości, -wymienia uprawnienia posiadacza obligacji i akcjonariusza,</p>
<p>27. Gospodarka w skali państwa.</p>	<p>-wskaźniki rozwoju gospodarczego, -rola państwa w gospodarce, -dochody i wydatki państwa, -rodzaje podatków,</p>	<p>-wymienia wskaźniki rozwoju gospodarczego, -podaje najważniejsze wydatki i dochody państwa, -wyjaśnia czym jest budżet państwa i po co są podatki,</p>	<p>-wyjaśnia terminy: produkt krajowy brutto, wzrost gospodarczy, inflacja, recesja, -przedstawia główne rodzaje podatków w Polsce (PIT, VAT, CIT),</p>	<p>-interpretuje dane statystyczne dotyczące PKB, wzrostu gospodarczego o inflacji i recesji, -potrafi uzasadnić dlaczego gospodarka współczesnego państwa nie może funkcjonować bez podatków,</p>	<p>-przedstawia skutki transformacji i ustrojowej dla polskiej gospodarki(reforma Balcerowicza), -na podstawie konkretnych danych potrafi obliczyć wysokość podatku PIT, -przedstawia cele polityki gospodarczej państwa,</p>	<p>-na podstawie danych statystycznych potrafi ocenić stan polskiej gospodarki w ostatnich dziesięcioleciach oraz przedstawia bariery i szanse jej rozwoju,</p>
<p>28. Gospodarstwo domowe.</p>	<p>-rola i znaczenie gospodarstw domowych</p>	<p>-wyjaśnia czym jest gospodarstwo domowe i jak</p>	<p>-potrafi ułożyć budżet gospodarstwa domowego,</p>	<p>-wskazuje rolę i funkcje gospodarstw domowych</p>	<p>-potrafi przygotować budżet konkretnego</p>	<p>-na podstawie danych statystycznych</p>

Metoda projektu.	dla gospodarki państwa, - dochody i wydatki gospodarstw domowych, - opracowanie budżetu przedsięwzięcia,	funkcjonuje, -podaje główne źródła dochodów i wydatków gospodarstw domowych, -wymienia formy oszczędzania i pożyczania, -wie, czym jest nadwyżka i deficyt budżetowy,	-wyjaśnia pojęcia: stopa procentowa, odsetki, lokaty, obligacje, akcje, -wie jakie prawa mają konsumenci i jak mogą ich dochodzić,	w gospodarce państwa, -wyjaśnia na przykładach funkcjonowanie gospodarstwa domowego,	przedsięwzięcia z życia ucznia, klasy, szkoły, rozważyć wydatki oraz wskazać źródła ich finansowania, -na podstawie metek produktów i opakowań potrafi odczytać znaki istotne dla konsumenta,	ch interpretuje zmiany w wydatkach i dochodach gospodarstw domowych w Polsce w przeciągu kilkunastu lat,
29. Przedsiębiorstwo i działalność gospodarcza.	-jak założyć własną firmę, -sztuka marketingu, -obliczanie wyniku finansowego przedsiębiorstwa, -pojęcie biznesplanu,	-wyjaśnia na czym polega prowadzenie indywidualnej działalności gospodarczej, -wie, czym jest spółka i podaje główne rodzaje spółek, -rozumie pojęcie biznesplanu przedsiębiorstwa	-wyjaśnia jak działa przedsiębiorstwo -przedstawia etapy zakładania własnej działalności gospodarczej, -wskazuje główne elementy działań marketingowych (produkt, cena, miejsce, promocja),	-na prostym przykładzie potrafi obliczyć przychód, koszty, dochód i zysk przedsiębiorstwa, -potrafi opracować podstawowy biznesplan przedsiębiorstwa z danej branży,	-charakteryzuje części składowe przedsiębiorstwa (aktywa, pasywa), -wyjaśnia na przykładach znaczenie działań marketingowych dla przedsiębiorstwa i konsumentów, -przedstawia główne prawa i obowiązki pracownika, -wyjaśnia czemu służą ubezpieczenia zdrowotne i społeczne,	-wskazuje nazwy programów unijnych pomagających założyć i rozwinąć własną działalność gospodarczą, -podaje przykłady przedsiębiorstw działających na terenie własnej gminy z podziałem na usługowe, handlowe i produkcyjne,
30. Wybór szkoły	-etapy edukacji	-potrafi zaplanować dalszą edukację	-przedstawia główne prawa i obowiązki	-wyjaśnia czemu służą ubezpieczenia społeczne i	-potrafi określić przyczyny bezrobocia	-potrafi określić w jakim

<p>i zawodu.</p>	<p>w Polsce, -możliwość wyboru zawodu, -przyczyny bezrobocia i sposoby walki z bezrobociem, -etapy poszukiwania pracy, -CV i list motywacyjny, -prawa i obowiązki pracowników,</p>	<p>(w tym wybór szkoły ponadgimnazjalnej) uwzględniając własne preferencje i predyspozycje, -wie, czym jest życiorys i list motywacyjny, -rozumie czym jest bezrobocie, -sporządza życiorys i list motywacyjny,</p>	<p>pracownika, -rozpoznaje własne preferencje i predyspozycje dotyczące własnego kształcenia się, -wyszukuje informacje o możliwościach zatrudnienia na lokalnym, regionalnym i krajowym rynku pracy(urzędy pracy, ogłoszenia, Internet), -potrafi sporządzić list motywacyjny i życiorys,</p>	<p>zdrowotne, -rozumie przyczyny powstawania bezrobocia i podaje sposoby walki z tym zjawiskiem, -określa skutki bezrobocia,</p>	<p>w swojej miejscowości i, regionie i Polsce i ocenić jego skutki, -charakteryzuje rodzaje umów o pracę, -na podstawie danych statystycznych potrafi określić perspektywy rozwoju swojej miejscowości w najbliższej przyszłości,</p>	<p>stopnia jego realizację tzw. kompetencje kluczowe, umożliwiające znalezienie zatrudnienia oraz wie jak je rozwinąć, -na podstawie danych statystycznych potrafi określić perspektywy rozwoju swojej miejscowości w najbliższej przyszłości,</p>
<p>31. Etyka w życiu gospodarczym.</p>	<p>-normy prawne regulujące życie gospodarcze w Polsce, -szara strefa i jej skutki dla gospodarki, -zasady etyczne pracownika,</p>	<p>-wie kim jest pracownik a kim pracodawca, -rozumie pojęcie „szarej strefy” i korupcji,</p>	<p>-wymienia zasady etyczne którymi powinni się kierować pracownicy i pracodawcy, -podaje przykłady zjawisk szarej strefy w gospodarce, -potrafi opracować kodeks uczciwego przedsiębiorcy,</p>	<p>-wyjaśnia na czym polega społeczna odpowiedzialność biznesu, -charakteryzuje mechanizm korupcji i ocenia skutki tego zjawiska dla gospodarki, -podaje normy prawne regulujące życie gospodarcze w Polsce,</p>	<p>-ocenia zjawiska z szarej strefy gospodarki, -potrafi wytłumaczyć skąd się bierze szara strefa w gospodarce oraz wskazuje jej zagrożenia dla gospodarki, -wie czym są prawa autorskie i jak je przestrzegać,</p>	<p>-charakteryzuje symbole używane w internecie dla ochrony praw autorskich (np. licencje CC),</p>
<p>32. Powtórzenie i utrwalenie wiadomości z działu: „Człowiek w gospodarce rynkowej”</p>						
<p>33. Sprawdzenie wiadomości.</p>						

